

Jongerenwerk in de jaren 80

De Brederopleingroep
in de Utrechtse Dichterswijk

Jan Willem de Zeeuw

Jongerenwerk in de jaren 80

De Brederopleingroep in de Utrechtse Dichterswijk

Jan Willem de Zeeuw

ISBN 978 90 8560 494 5

NUR 752 / THEMA JK

© 2026 Uitgeverij SWP Amsterdam

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd bestand, of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Tekst- en datamining van (delen van) deze uitgave is uitdrukkelijk niet toegestaan.

All rights are reserved, including those for text and data mining, AI training and similar technologies.

Inhoud

Introductie	6
Tussen straat en steun	18
Het verhaal van Anita, Coen, Diana, Edith, Edwin en Ellis	30
Het verhaal van Fred, Gerda, Jan, John, Linda en Makkie	46
De inloop	66
Jongerenwerk als tussenruimte	68
Het verhaal van Max, Michel, Paco, Pascal en Pepe	74
Voetbal	90
Het verhaal van Mathilde, Petra, Rafael, René, Richard en Ronald	92
Een wijk die telkens van functie verandert	106
Het verhaal van Ronald (lange), Ronald, Werner, Ton en Wibo	112
Jongerenwerk is vaagheid ontgroeid	124
De Vertrouwen en Alteveer	128
Het verhaal van Berry, Wilco, Willem H., Willem S. en Willy	132
Jongeren hebben mensen nodig die in hen geloven	144
In memoriam	150
Dankwoord	152

Introductie

In 2025 kwam ik Pepe tegen, een van de jongeren van de 'Brederopleingroep' in de Dichterswijk in Utrecht en bezoeker van activiteiten van buurthuis De Heycop in de jaren 80 van de vorige eeuw. Ik was in die tijd jongerenwerker. We raakten aan de praat en ik liet hem wat foto's

zien van mijn afstudeerproject van Fotoschool Statief. Over mensen die werken in de openbare ruimte.¹ Pepe, zelf bezorger van elektronica en witgoed, herkende een van deze werkers en ik dacht eraan dat veel jongeren van toen ook dit soort werk zouden kunnen doen. In die periode was ik mijn fotoarchief aan het

digitaliseren en ik bleek ruim 2.500 negatieven te bezitten uit die tijd in het buurthuis, met groepsfoto's en portretten van toen zij nog rond de 16 jaar waren.²

Zo kwam ik op het idee om deze jongeren na 40 jaar op te zoeken, hen te portretteren en hun levensverhaal op te schrijven. Pepe reageerde onmiddellijk enthousiast en hij bleek met velen nog regelmatig (app) contact te hebben. Zo begon het: een boek als herinnering voor de 'jongeren' van de Brederopleingroep. Al direct in de eerste gesprekken bleek dat iedereen met veel warmte op hun jeugd en het buurthuis terugkeek. Uiteindelijk heb ik 33 jongeren uit die tijd gesproken. Hun verhalen zijn zonder uitzondering bijzonder. Uit die gesprekken kwam ook naar voren dat het buurthuis veel voor hen heeft betekend. Heeft jongerenwerk dan daadwerkelijk meer impact, dan ik al die jaren heb gedacht? Om dat uit te zoeken ben ik in onderzoeksliteratuur gedoken. Dat heeft geleid tot een hoofdstuk in dit boek: 'Jongerenwerk als tussenruimte'.

Dit boek over de Brederopleingroep is daarom meer dan een verzameling foto's, het is een verhaal van een groep jongeren die samen opgroeiden in de 'volksbuurt' Dichterswijk en het is mijn verhaal als jongerenwerker.

Die ervaring is van grote waarde geweest voor mijn hele werkzame leven. In alles is aandacht voor het dagelijkse leven van 'gewone' mensen nodig. Dit fotoboek brengt de tijd van het buurthuis in de jaren 80 opnieuw tot leven. Het toont de jongeren van toen en de mannen en vrouwen van nu, in beelden die niet alleen herinneringen bewaren, maar ook laten zien hoe tijd mensen vormt. Het is een boek dat wil laten zien dat jongerenwerk van betekenis was en is.

Het boek is tot stand gekomen door ruime donaties van de 'jongeren' van toen, vrienden en familie en bijdragen van JOU Utrecht, welzijnsorganisatie DOCK en de gemeente Utrecht.

Jan Willem de Zeeuw

Utrecht 2026

¹ Zie ook: <https://janwillemdezeeuw.myportfolio.com/echt-werk-portretten>

² Alle foto's zijn te zien op de website over de Brederopleingroep: <https://brederopleingroep.com/2025/11/05/de-brederopleingroep/>

Het verhaal van ...

Ik ben geboren in de Dichterswijk in Utrecht, op de Croeselaan 263, in 1970. Ik groeide op in een middenstandsgezin met een horecazaak in het centrum van Utrecht. Mijn moeder werkte in de lingerie, maar werd al jong ernstig ziek en overleed uiteindelijk in 1995 na een lang ziekbed. Daardoor had ik samen met mijn broer Benno een flinke zorgtaak thuis. Van buiten leek ons gezin stabiel, maar eigenlijk was er weinig aandacht en warmte. Benno en ik moesten onszelf grotendeels opvoeden. De speeltuin en het buurthuis waren voor mij echt een tweede thuis. "Als het speeltuin en het buurthuis er niet waren geweest, denk ik dat mijn leven er ook wel een beetje anders uit had gezien."

Ik ging eerst naar de Da Costa school en daarna naar de OSG Hendrik van der Vlist. Door de hectiek thuis spijbelde ik veel en zocht ik afleiding in de speeltuin

**ELLIS
KLINCKENBERG**

en het buurthuis. Uiteindelijk ben ik overgestapt naar de tuinbouwschool, dat paste beter bij mij omdat het lekker praktisch was. Door de ziekte van mijn moeder en alle zorgtaken thuis was het lastig om me op school te concentreren. Ik hielp veel in het huishouden en mijn vader was vaak weg vanwege het café, waar hij werkte. Ik kreeg veel verantwoordelijkheid.

Na mijn opleiding heb ik in allerlei sectoren gewerkt: laboratorium, croissanterie, visrestaurant, bowlingbaan, bloemenwinkel, slagerij, thuiszorg, postbezorging en uiteindelijk in een bakkerij. Vaak combineerde ik meerdere banen en zorgde ik daarnaast

ontdekte daar het fenomeen uithuwelijken: “Z’n zus had een relatie. Dat wisten de ouders niet. En op een dag was het: Ellis, wil jij vandaag het hotel runnen? Prima, een klein hotelletje, dertien kamers. Want we hebben een belangrijke afspraak. Maar ik mocht niet weten wat het was. En aan het einde van de dag was zo’n kind uitgethuwelijkt. En toen werd ik een beetje boos.” Na een periode werken in Griekenland ontmoette ik mijn partner Roland. We gingen samenwonen, trouwden en kregen kinderen. Roland heeft 30 jaar in de muzikwereld gewerkt, maar kreeg gezondheidsproblemen en is deels afgekeurd. Ik heb een sterke zorgrol in mijn familie en

mijn jeugd heb ik nog steeds, al zijn sommige vriendschappen verwaterd door de jaren heen. De moeilijke thuissituatie heeft mij blijvend beïnvloed. Ik herken vluchtgedrag bij mezelf en bij mijn broer. Ik zoek mijn gezelligheid en vertier voornamelijk buitenshuis.

Als het speeltuin en het buurthuis er niet was geweest, denk ik dat mijn leven er ook wel een beetje anders uit had gezien.

voor familieleden, zoals mijn zieke nichtje. Ik heb altijd hard gewerkt en mezelf financieel onderhouden. Het café van mijn vader (nu Café Joost) is uiteindelijk in handen gekomen van mij en mijn broer.

Tijdens een vakantie op Kreta werd ik verliefd op Giannis. Ik

omgeving, zowel voor mijn eigen gezin als voor anderen, zoals mijn nichtje en tante Greet.

Het buurthuis, speeltuin De Boog en later de Torteltuin zijn altijd belangrijk voor mij geweest. Ik was actief als vrijwilliger en vond daar een gevoel van gemeenschap en steun. Veel contacten uit

Ik werk nu in een bakkerij, maar sluit niet uit dat ik in de toekomst weer iets anders ga doen, misschien in de zorg. Ik haal veel voldoening uit het helpen van anderen, ook al is het financieel niet altijd aantrekkelijk. “Maar ik zeg altijd: het leven draait niet alleen maar om het verdienmodel. Je moet je er ook goed bij voelen.”

Jeugd

Voor jongeren uit de Dichterswijk speelde hun jeugd zich niet alleen thuis of op school af, maar vooral op straat. Brederoplein, speeltuin en buurthuis vormden een tweede leefwereld waarin vriendschappen ontstonden,

grenzen werden opgezocht en jongeren leerden zich staande te houden. Uit de verhalen komt een herkenbaar patroon naar voren: de buurt bood vrijheid, saamhorigheid en sociale controle, maar kende ook risico's. Op plekken als

“Van buiten leek ons gezin stabiel, maar eigenlijk was er weinig aandacht en warmte. Mijn broer en ik moesten onszelf grotendeels opvoeden. De speeltuin en het buurthuis waren voor mij echt een tweede thuis. Als het speeltuin en het buurthuis er niet waren geweest, denk ik dat mijn leven er ook wel een beetje anders uit had gezien.”

het Brederoplein, speeltuin De Boog en het buurthuis werd gevoetbald, gebouwd, gedanst en kattenkwaad uitgehaald. Voor veel jongeren waren deze plekken minstens zo belangrijk als het gezin.

De thuissituatie was niet altijd stabiel. In meerdere levensverhalen spelen verlies, scheiding, hardwerkende ouders of weinig emotionele warmte een rol. Juist daardoor kregen vrienden, straatgroepen en jongerenwerk extra betekenis. De buurt fungeerde als vangnet,

maar soms ook als plek waar groepsdruk en ontsporing dichtbij waren.

School was voor velen geen vanzelfsprekende route naar succes. Verschillende jongeren stopten vroeg, gingen naar een vakschool of begonnen al rond hun zestiende met werken. Later bouwden velen alsnog een stabiel bestaan op, vaak via praktische beroepen in de bouw, techniek, horeca, schoonmaak, administratie of gemeentewerk.

Sport, vooral voetbal, bood structuur en status. Het gaf jongeren discipline, afleiding en een alternatief voor rondhangen. Tegelijk laten de verhalen zien dat de grens tussen onschuldig kattenkwaad en ernstiger problemen soms dun was. Drugs, criminaliteit, jeugdinstanties en psychische problemen

“Stel dat het buurthuis of de speeltuin er niet was geweest, dan hadden we nog meer tijd op het Brederoplein besteed. We waren altijd samen op het plein, voetballen in de zomer, tennissen. We gingen naar speeltuin De Boog om te voetballen en hutten te bouwen. In het clubhuis werd er ook gevoetbald in de zaal.”

komen in enkele levensverhalen nadrukkelijk terug.

Toch overheerst in de terugblik niet alleen zwaarte, maar vooral veerkracht. Veel betrokkenen spreken met warmte over vriendschap, buiten spelen en saamhorigheid. Tegelijk klinkt er geen pure nostalgie: de buurt was hecht, maar ook rauw. De verhalen maken duidelijk hoe

belangrijk informele steun, sociale controle en jongerenwerk waren voor een generatie die zichzelf vaak al vroeg moest redden.

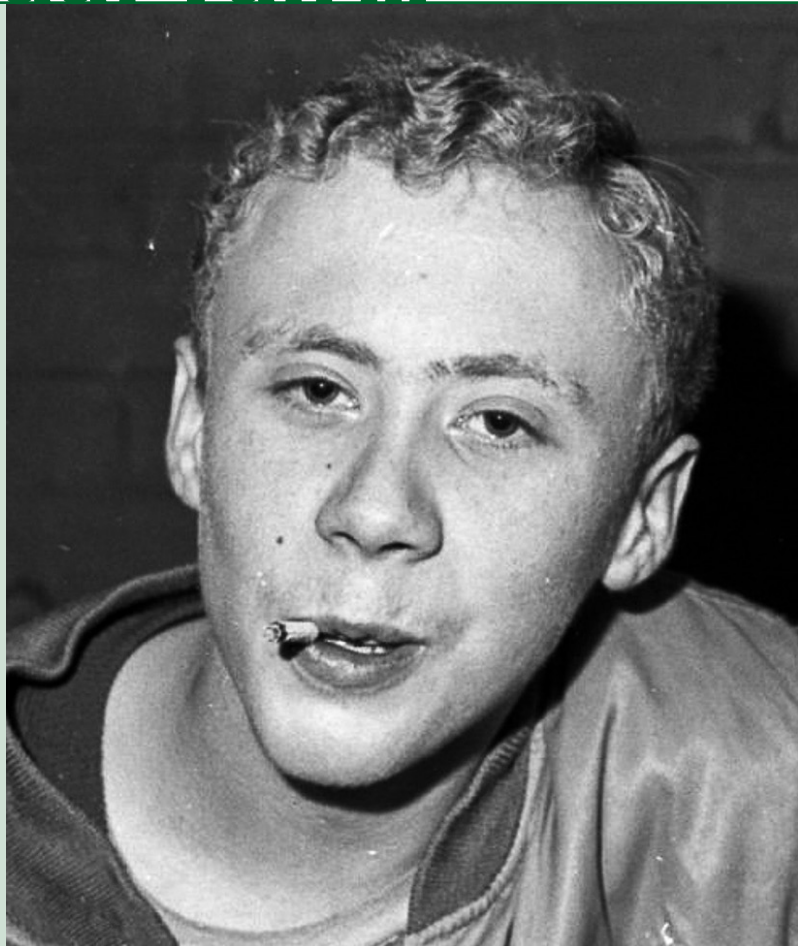
**JAN
JACOBS**

Het verhaal van ...

Ik ben geboren in 1967 en groeide op in een gescheiden gezin. Samen met mijn moeder, broer Johnny en zus Sandra woonde ik op de Da Costakade. Mijn jeugd bracht ik grotendeels door in het buurthuis op het Brederoplein. Daar had ik veel vrienden en voelde ik me veilig. Ik ging eerst naar de Dr. De Visserschool en daarna kort naar de mavo, maar daar werd ik weggestuurd. Na de leao begon ik op mijn zestiende te werken bij Albert Heijn, eerst in de centrale slagerij en later in het distributiecentrum. Inmiddels werk ik daar al meer dan 41 jaar.

Op jonge leeftijd trouwde ik met Petra, maar ons huwelijk duurde slechts drie jaar. In die periode had ik te maken met persoonlijke problemen. Dankzij de steun van familie en vrienden kreeg ik mijn leven weer op de rit.

Na een lange tijd alleen te zijn geweest, leerde ik mijn huidige partner kennen. We zijn nu al 25 jaar samen. Zij heeft twee kinderen uit een eerder huwelijk en ik ben inmiddels opa. Ik heb gezondheidsproblemen gehad, waaronder hartproblemen en een botziekte, waardoor ik deels arbeidsongeschikt raakte en

Mijn jeugd bracht ik grotendeels door in het buurthuis op het Brederoplein. Daar had ik veel vrienden en voelde ik me veilig.

minder ben gaan werken. In ieder geval niet meer in de nachtploeg.

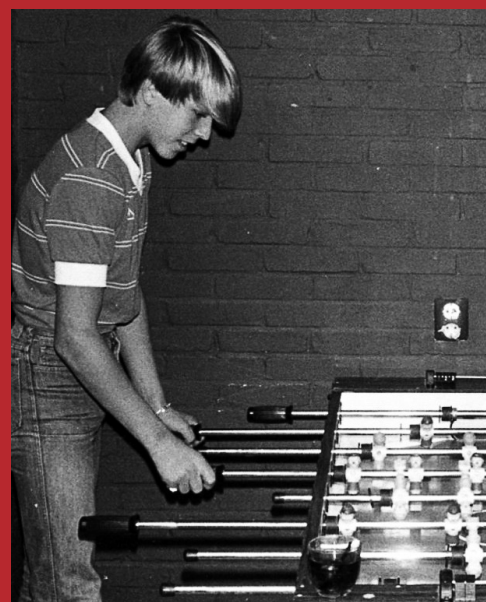
Ik kijk positief terug op mijn tijd in het buurthuis en de hechte groep vrienden van vroeger. Tegenwoordig geniet ik van

kamperen in Zeeland, vissen en tijd doorbrengen met mijn kleinkind. Mijn toekomstplannen zijn om na mijn pensioen te verhuizen naar Zeeland en daar verder te genieten van het leven.

De inloop

De activiteit met de laagste drempel was wel de inloop of de soos. Meerdere keren per week konden jongeren 's middags binnenlopen. Voetballen in de grote zaal ('banken'), kaarten in de soosruimte, praatje maken, beetje dollen, thee of fris. De inloop werd goed bezocht. En als het rustig was, geen geklier, dan was er ook tijd voor een gesprek op het kantoor, over problemen thuis of school of tijd om praktische zaken te regelen. Met de vrijwilligers werd nagepraat en van iedere inloop werd verslag gemaakt, wat een aardig beeld geeft van de sfeer en het verloop. Op andere plekken in dit boek zijn enkele verslagen opgenomen.

Een wijk die telkens van functie verandert

Sinds 1950 maakte de Dichterswijk een ingrijpende gedaantewisseling door: van naoorlogs werkgebied via vergeten stadsrand naar een dichtbebouwde buurt waar erfgoed, woningbouw en leefkwaliteit om voorrang strijden. Vanaf 1950 gezien is de Dichterswijk vooral een verhaal van functiewisseling. Werkgebied werd middengebied. Middengebied werd woongebied. Woongebied werd

geliefde stadswijk. En nu wordt diezelfde wijk opnieuw uitgedaagd door de druk van een groeiende stad. Wat gebleven is, is de gelaagdheid. Onder de bakstenen nieuwbouw ligt het spoor van de veiling. Achter de rustige dichtersstraten klinkt nog de herinnering aan arbeiders, hoveniers en kleine ondernemers. Langs de Kruisvaart en het Merwedekanaal is te zien hoe water, ooit puur

De Dichterswijk in de jaren 80

